

ĐẶNG HOÀNG LAN*

ĐOÀN LÊ MINH KHÔI**

CHỨC NĂNG CỦA BÙA ÔNG BỔN TRONG CỘNG ĐỒNG NGƯỜI HOA Ở HUYỆN CẦU KÈ, TỈNH TRÀ VINH¹

Tóm tắt: Hằng năm, vào tháng Bảy âm lịch, lễ hội Ông Bổn hay còn gọi Vu Lan thắng hội tại huyện Cầu Kè, tỉnh Trà Vinh thu hút hàng nghìn người dân khắp nơi về tham dự. Yếu tố tạo nên sự hấp dẫn cho lễ hội này là nghi lễ Ông Bổn nhập xác và viết bùa – một nghi lễ tôn giáo có chức năng quan trọng đối với cộng đồng người Hoa tại địa phương. Bài viết trên cơ sở chức năng luận của Malinowski, chức năng cấu trúc của Radcliffe-Brown cùng những dữ liệu phỏng vấn sâu và quan sát tham dự, các tác giả tập trung nghiên cứu về chức năng của bùa Ông Bổn trong cộng đồng người Hoa tại huyện Cầu Kè, tỉnh Trà Vinh; từ đó đưa ra những nhận định về giá trị của bùa ông Bổn trong việc bảo tồn, duy trì sự ổn định văn hóa cộng đồng và thúc đẩy sự phát triển kinh tế địa phương.

Từ khóa: Nghi lễ, bùa Ông Bổn, nhập xác, người Hoa, Trà Vinh.

Dẫn nhập

Tại huyện Cầu Kè², người Hoa chiếm khoảng 0,25% dân số, chủ yếu là người Triều Châu (Ban Dân tộc tỉnh Trà Vinh, 2019). Điểm đặc sắc của lễ hội Ông Bổn ở đây không nằm ở quy mô hoành tráng mà nằm ở tính thiêng của việc nghi lễ Ông Bổn nhập xác³. Với những yếu tố phi thường của xác Ông Bổn như ngòi kiệu đao, tấm dầu sôi, rạch lưỡi,... cho thấy niềm tin của người dân vào Ông Bổn ngày càng gia tăng. Những lá bùa được xác Ông Bổn viết lại càng trở nên linh thiêng và được người dân thỉnh về với nhiều mục đích khác nhau.

Nghiên cứu về tín ngưỡng và lễ hội Ông Bổn đã dành được sự quan tâm của nhiều học giả nghiên cứu. Năm 2013, Trần Phong Quang nghiên cứu tín ngưỡng Ông Bổn từ góc độ shaman giáo và trình bày chi tiết nguồn gốc, cơ sở thờ tự Ông Bổn tại huyện Cầu Kè và nhấn mạnh đến các yếu tố shaman giáo trong nghi lễ Ông Bổn nhập xác. Đặc biệt, tác giả cung cấp nhiều tư liệu quý về cuộc đời của người nhập xác Ông Bổn tại địa phương. Dựa trên quan điểm chức năng

*** Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh,

Email: danghoanglan0708@hcmussh.edu.vn.

Ngày nhận bài: 10/10/2024; ngày biên tập: 15/12/2024; ngày duyệt đăng: 28/9/2025.

¹ Nghiên cứu được tài trợ bởi Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh (ĐHQG-HCM) trong khuôn khổ Đề tài mã số C2023-18b-04.

² Địa danh Cầu Kè trong bài viết này được giới hạn trước khi Nghị quyết 1687/NQ-UBTVQH15 về việc sắp xếp các đơn vị hành chính cấp xã của tỉnh Vĩnh Long năm 2025 ngày 16/06/2025 có hiệu lực. Sau khi Nghị quyết 1687/NQ-UBTVQH15 có hiệu lực, huyện Cầu Kè được sắp xếp thành các đơn vị hành chính cấp xã gồm các xã Cầu Kè, xã Phong Thạnh và xã An Phú Tân thuộc tỉnh Vĩnh Long. Bài viết vẫn sử dụng tên địa danh cũ.

³ Nhập xác quá trình thần linh nhập vào những người đặc biệt, người có khả năng cho các linh hồn nhập/mượn thể xác để linh hồn có thể hiện diện trước người trần nhằm mục đích truyền dạy hoặc đáp ứng những nhu cầu của người trần.

luận, Đặng Hoàng Lan (2014) đã đưa ra những khái quát về nguồn gốc và tín ngưỡng Ông Bồn tại Nam Bộ và phân tích quá trình chuyển hóa thờ cúng Ông Bồn từ nhiên thần sang nhân thần, từ đơn chức năng đến đa chức năng. Ở góc nhìn văn hóa, Trần Hồng Liên (2017) nghiên cứu tín ngưỡng Ông Bồn với lăng kính dung hợp văn hóa qua Vu Lan thắng hội tại bốn ngôi miếu Ông Bồn ở huyện Cầu Kè tỉnh Trà Vinh. Nghiên cứu phân tích những biểu hiện của hỗn dung văn hóa như một điều tất yếu của quá trình cộng cư tộc người tại địa phương. Nhìn chung, các tác giả trên đã cung cấp nhiều tư liệu giá trị về nguồn gốc, nghi lễ thờ cúng, các yếu tố shaman giáo trong tín ngưỡng Ông Bồn tại huyện Cầu Kè. Tuy nhiên, các tác giả chưa có điều kiện để phân tích sâu chức năng bùa Ông Bồn trong đời sống cộng đồng. Dựa trên lý thuyết chức năng của Malinowski và chức năng cấu trúc của Radcliffe-Brown, bài viết tập trung phân tích chức năng của bùa Ông Bồn ở cả tâm lý cá nhân và xã hội.

Nghiên cứu sử dụng phương pháp định tính, thu thập dữ liệu bằng phỏng vấn sâu và quan sát tham dự trong 3 chuyến điền dã (8/2022, 1/2023, 2/2023) tại huyện Cầu Kè. Chúng tôi thực hiện 19 cuộc phỏng vấn với người nhập xác (2 cuộc), ban quản trị miếu (6 cuộc), chuyên gia (3 cuộc), người thờ và sử dụng bùa (6 cuộc) (gồm cả người ở trong và ngoài huyện) và chính quyền địa phương (2 cuộc). Phỏng vấn nhằm làm rõ mục đích, cách sử dụng và thái độ ứng xử với bùa Ông Bồn. Song song đó, chúng tôi quan sát tham dự tại bốn cơ sở thờ tự chính Ông Bồn gồm Minh Đức Cung, Vạn Ứng Phong Cung, Vạn Niên Phong Cung, Niên Phong Cung và mở rộng quan sát tại nhà riêng, cơ sở kinh doanh có thờ, dán bùa Ông Bồn. Đây là những không gian phản ánh chân thực niềm tin và thực hành tín ngưỡng của cộng đồng.

1. Vu Lan Thắng Hội và bùa Ông Bồn tại huyện Cầu Kè

1.1. Tín ngưỡng về Ông Bồn tại huyện Cầu Kè

Quan niệm về Ông Bồn trong cộng đồng người Hoa khác nhau tùy địa phương, có nơi xem là nhiên thần như Huyền Thiên Thượng Đế⁴ hay còn gọi là Ông Bắc Đế ở Bình Dương, có nơi gắn Ông Bồn với những nhân vật lịch sử như Phục Ba Tướng Quân, Châu Đạt Quan, Trịnh Hòa, Trịnh Ân, Trần Uyên,... Riêng tại Cầu Kè, Ông Bồn không có một tên gọi hay lai lịch cụ thể mà được gọi là Bồn Đầu Công, kèm theo số thứ tự gồm Đại Bồn Đầu Công, Nhị Bồn Đầu Công, Tam Bồn Đầu Công và Tứ Bồn Đầu Công. Cách gọi này vừa khẳng định quan hệ bằng hữu giữa bốn Ông Bồn, vừa tạo nên một hệ thống thờ tự khép kín, mang ý nghĩa tương trợ giữa các địa phương từ quá khứ đến hiện tại.

Vào khoảng cuối thế kỷ XIX, một số người Hoa di cư đã mang theo các tượng ông Bồn bằng gỗ từ Trung Quốc sang. Sau đó, 4 cơ sở tín ngưỡng của người Hoa huyện Cầu Kè lần lượt được hình thành, đây là nơi thờ cúng Bồn Đầu Công hay Bồn Đầu Phước Thần, người dân địa

⁴ Huyền Thiên Thượng Đế là một tín ngưỡng lâu đời trong văn hóa Trung Hoa, gắn liền với nhiều thần tích, tiêu biểu nhất được ghi trong bộ *Bắc Du Chân Võ*. Theo đó, ngài được xem là một hóa thân của Ngọc Hoàng Thượng Đế, giáng trần để trừ gian diệt ác. Trong *Thái thượng thuyết chân võ diệu kinh chú*, Thái Thượng Lão Quân giải thích rằng Huyền Vũ là Thủy Khí Tiên Thiên, hóa thân từ Ngũ Linh Huyền Lão, vốn cũng từ Nguyên Thủy ứng hóa. Vào thời Tam Hoàng, ngài lần lượt hạ giáng với các danh hiệu Thái Thủy Chân Nhân, Thái Sơ Chân Nhân và Thái Tổ Chân Nhân. Vào thời Hoàng Đế, ngài sinh làm Vương Tử ở Tịnh Nhạc Quốc, sau tu đạo, hiệu là Tiềm Vân Tử. Vì Đạo lập công, ngài được Ngọc Hoàng Thượng Đế gia phong hiệu là Huyền Đế về sau gọi là Huyền Thiên Thượng Đế.

phương quen gọi là chùa⁵ Ông Bồn (Trần Phong Quang, 2013: 20). Trên thực tế, người dân không quan tâm nhiều đến Ông Bồn là ai, từ đâu đến, họ chỉ quan tâm đến sự linh thiêng của Ông Bồn có thể thỏa mãn nhu cầu tinh thần cho họ. Do đó, lễ bái, thỉnh bùa Ông Bồn là điều quan trọng đối với người dân địa phương và những người phương xa tìm đến vị thần này.

Hiện tại, ở Cầu Kè có 7 cơ sở tín ngưỡng thờ Ông Bồn, trong đó có 4 cơ sở Ông Bồn là đối tượng thờ chính gồm: Minh Đức Cung (明德宮) còn gọi là chùa Trà Kháo, thờ Đại Bồn Đầu Công (大本頭公) tức Ông Bồn Nhứt; Vạn Ứng Phong Cung (萬應豐宮) còn gọi chùa Giữa, thờ Nhị Bồn Đầu Công (二本頭公) tức Ông Bồn Nhì; Vạn Niên Phong Cung (萬年豐宮) còn gọi chùa Chợ, thờ Tam Bồn Đầu Công (三本頭公) tức Ông Bồn Ba và Niên Phong Cung (年豐宮) còn gọi chùa Cây Sanh, thờ Tứ Bồn Đầu Công (四本頭公) tức Ông Bồn Tư.

Lễ hội Ông Bồn hiện nay được tổ chức vào tháng Bảy âm lịch, trùng với khung thời gian của lễ Vu Lan Phật giáo. Lễ hội diễn ra trong nhiều ngày, tổ chức tuần tự tại các miếu Ông Bồn với nhiều hoạt động và nghi lễ. Trước khi lễ hội diễn ra, Ban Tổ chức cùng người dân trang hoàng cờ xí, đèn lồng, biểu ngữ khắp nơi, các gian thờ được vệ sinh, kết hoa, treo đèn rực rỡ, nhà Võ ca⁶ đặt thêm nhiều bệ thờ, bài vị, ... Cụ thể thời gian lễ hội tại 4 miếu theo âm lịch như sau: cơ sở Vạn Ứng Phong Cung, tổ chức từ mùng 08 - 10/7; cơ sở Niên Phong Cung tổ chức ngày 15 - 16/7; cơ sở Minh Đức Cung tổ chức ngày 18 - 20/7; cơ sở Vạn Niên Phong Cung tổ chức ngày 25-28/7.

Người dân Cầu Kè có câu “Hai lăm vào đám, Hai tám ra giàn” để chỉ cho khoảng thời gian diễn ra lễ hội với nhiều nghi lễ độc đáo nhất tại Vạn Niên Phong Cung. Lễ hội bắt đầu với Lễ thỉnh chư Phật, thần thánh diễn ra vào sáng 25/7. Đoàn rước gồm cờ lộng, long đình và ban nhạc di chuyển từ Vạn Niên Phong Cung đến chùa Vạn Hòa thỉnh Phật, đến đình Ân Phụ thỉnh thần Hoàng Bồn cảnh rỗi lần lượt thỉnh Ông Bồn ở Minh Đức Cung, Vạn Ứng Phong Cung và Niên Phong Cung. Đám rước quay về Vạn Niên Phong Cung an vị, dàn nhạc lễ thay phiên liên tục tấu nhạc ca ngợi chúc mừng. Tiếp đến là các lễ như Lễ thỉnh kinh (Đánh Động), Lễ Hưng tác⁷, Trình tổ khai chung, Lễ Khai quang, khai kinh, Xá hạc⁸.

Rạng sáng ngày 26/7, Lễ Thuyết khoa nghinh cô hồn được diễn ra bởi chư tăng, phật tử. Tiếp đến là Lễ thỉnh thùng bốn mạng, tế Tiên hiền, Hậu hiền. Buổi chiều cùng ngày diễn ra Lễ Giương phan với 2 cây phan to được dựng lên với ngụ ý làm nơi nương tựa cho cô hồn.

Lễ Cúng ngọc được diễn ra vào ngày 27/7. Chư tăng tụng kinh cúng dường chư Phật và thần thánh sau đó phật tử và người dân cùng dùng bữa cơm chay lấy phước lộc. Buổi tối diễn ra Lễ Cầu siêu⁹, chư tăng tụng kinh cầu siêu cho vong linh.

⁵ Các cơ sở thờ Ông Bồn tại Cầu Kè thường được người dân gọi là chùa hoặc miếu.

⁶ Nhà Võ ca là một trong những kiến trúc độc đáo của đình làng ở Nam Bộ. Nhà Võ ca được xây dựng để đáp ứng nhu cầu diễn xướng Hát Bội cho Thần xem và phục vụ người dân. Việc xuất hiện nhà Võ ca trong các miếu Hoa tại huyện Cầu Kè thể hiện sự hỗn dung văn hóa giữa các tộc người tại đây.

⁷ Lễ Hưng tác là một nghi lễ đặc biệt trong đó Hưng (興) là cho phép; Tác (作) là tiến hành. Do đó, Hưng tác là lễ xin phép để được tổ chức trai đàn.

⁸ Sau khi vị Sám chủ đọc sớ cúng, một vị lễ sư sẽ thực hiện khai quang để sứ giả cưỡi bạch hạc về Tây phương dâng sớ lên chư Phật, đệ đạt nguyện vọng của trai đàn.

⁹ Lễ Cầu siêu là một nghi thức tụng kinh, niệm Phật nhằm cầu nguyện cho vong linh được siêu thoát.

Sáng sớm ngày 28/7, Lễ Xám bái, Hoàn kinh được diễn ra như một nghi lễ kết thúc cúng dường chư Phật với 3 ngày cúng lễ vật chay, bắt đầu chuyển sang cúng thần với các lễ vật từ động vật. Tiếp theo, chư tăng sẽ tụng kinh làm Lễ Phóng đặng, phóng sinh. Những con vật thường được phóng sanh dịp này là cá, chim, rùa,... Tiếp đến là Lễ Đăng đàn thí thực hay còn gọi Lễ cúng thí, Lễ Chiêu cô hồn. Đây là lễ quan trọng, thu hút đông đảo người dân địa phương và các tỉnh lân cận kể cả Thành phố Hồ Chí Minh về tham dự. Bên trong nhà võ ca bày các bộ bàn ghế dài để Ban Kinh sư đăng đàn chẩn tế. Bên ngoài sân, các giàn thí được sắp đặt từ sớm với đầy đủ lễ vật như trà, bánh, gạo, muối, gà, vịt,... Sau khi chư Tăng tụng kinh vừa dứt, Ban nhạc Tòa Lò Cầu tấu nhạc rộn ràng. Trong không gian linh thiêng, tiếng nhạc du dương, Ông Bồn nhập xác, khảo các vật thí, thể hiện thần uy, cất lưới lấy máu viết bùa, hoặc chỉ dạy Ban Quản trị những điều trong năm. Đây chính là khoảng thời gian linh thiêng nhất của lễ hội Ông Bồn, khi Ông Bồn nhập xác và viết bùa. Từ đây, các lá bùa Ông Bồn được hình thành và truyền đến tay người dân.

Ngày 29/7, Ban Quản trị làm Lễ tạ Thần, tạ ơn chư Phật, thần thánh đã về dự lễ và phù hộ cho dân chúng. Tiếp đến là Lễ đưa Thần, Ban Quản trị chuẩn bị kiệu, long đình đưa tiễn Thần, Thánh theo thứ tự hồi bản vị. Vào lễ đưa Thần, người dân hai bên đường cũng bày hương án cúng tiễn thần và vinh hạnh được đón nhận lộc, bao gồm bánh trái cho trẻ con và các bùa Ông Bồn.

1.2. Bùa Ông Bồn tại huyện Cầu Kè

Bùa Ông Bồn là những miếng giấy hoặc vải màu chứa những ký tự đặc biệt được viết bằng máu của xác Ông Bồn. Những ký tự này là “những nét không xác định được nhưng theo tương truyền đó là một dạng ký tự có thể thông công với thế giới vô hình” (Trần Phong Quang, 2023: 144). Hiện tượng Ông Bồn nhập xác, viết bùa không chỉ xuất hiện ở Cầu Kè, mà còn xuất hiện ở nhiều địa phương khác như Thủ Dầu Một (Bình Dương), Kiên Lương (Kiên Giang), Châu Đốc (An Giang),... Tuy nhiên, mỗi nơi có những nghi lễ, hình thức nhập xác và vẽ bùa khác nhau.

Bùa Ông Bồn ở huyện Cầu Kè được cấu thành từ hai yếu tố: thứ nhất và quan trọng nhất là máu của xác Ông Bồn - chứa đựng sự linh thiêng, sức mạnh, oai lực của Ông Bồn; thứ hai là giấy hoặc vải hoặc bất kỳ vật gì có thể làm nơi biểu hiện, “trú ngụ” cho máu xác Ông Bồn. Trong một số trường hợp đặc biệt, xác Ông Bồn trực tiếp vẽ bùa lên cơ thể người dân như một dấu hiệu ban phúc hoặc trừ tà hoặc một mục đích riêng biệt khác. Trong trường hợp này, cơ thể người trở thành vật mang quyền năng của Ông Bồn.

Qua quá trình khảo sát và thu tập tư liệu chúng tôi nhận thấy bùa Ông Bồn ở huyện Cầu Kè có sự thay đổi theo thời gian về hình thức và nội dung. Theo ông T.P.Q, một người cao tuổi ở huyện Cầu Kè cho biết bùa Ông Bồn hiện nay và ngày xưa khác nhau. Bùa Ông Bồn trước đây bằng giấy có kích thước nhỏ, chiều ngang khoảng 6cm, chiều dài khoảng 20cm, màu xanh lá. Tuy nhiên đến khoảng những năm 1950, bùa giấy có kích thước nhỏ, màu xanh lá được đổi sang kích thước lớn và có màu vàng (PVS, nam, nhà nghiên cứu, qua điện thoại, 2023). Bùa Ông Bồn ngày nay có kích thước chiều ngang khoảng 16cm và chiều dài khoảng 22cm. Đây là loại bùa bằng giấy một mặt màu vàng để vẽ bùa, mặt còn lại màu trắng ngà. Ngoài ra, bùa Ông Bồn hiện nay còn có kích thước lớn hơn dùng cho mục đích thờ có chiều dài khoảng 30cm và chiều rộng khoảng 20cm.

Các ký tự được vẽ trên bùa Ông Bồn theo thời gian cũng có sự khác biệt, trở nên đa dạng hơn. Theo thành viên Ban quản trị Vạn Niên Phong Cung và Minh Đức Cung, trước năm 1950, xác Ông Bồn hầu như chỉ vẽ bùa là một nét sổ dọc theo tờ giấy và hiếm khi vẽ các ký tự khác. Hiện nay, bùa Ông Bồn ngoài một nét sổ còn nhiều ký tự khác như chữ Đại (大) kèm một nét sổ ở giữa kéo dài, chữ Thần (神), chữ Thiên Hữu (天有), chữ Đại Thần (大神), chữ Thiên Phước Đức (天福德) hay Đại/Nhị/Tam/Tứ Đầu Công (大/二/三/四頭公), Đại/Nhị/Tam/Tứ Thần Bồn (大/二/三/四神本), Đại Thiên Công (大天公),... Đặc biệt, thay vì viết Hán tự thì bùa Ông Bồn còn có hình thức xác Ông Bồn thấm máu lên bàn tay và in trực tiếp lên giấy theo dạng ngũ phương (ở giữa và bốn hướng xung quanh). Ngoài những ký tự là nét sổ, Hán tự, dấu tay, bùa Ông Bồn còn có những ký tự trừu tượng không thể giải mã.

So với các địa phương khác, bùa Ông Bồn tại huyện Cầu Kè có kích thước lớn hơn, bùa có thể được viết trên vải chứ không chỉ trên giấy, nội dung đa dạng, dùng máu tươi hoặc máu pha với châu sa để viết. Bùa được xác Ông Bồn trực tiếp viết chứ không dùng khuôn in như tại Phước An Miếu (Bình Dương). Khi viết, xác Ông Bồn có thể thấm trực tiếp từ lưỡi hoặc dùng cọ chấm máu để viết. Trong suốt quá trình nhập xác và tạo ra lá bùa, xác Ông Bồn đóng vai trò quan trọng, là trung tâm và nhân vật trọng yếu được toàn thể người dân quan sát, chú tâm và kính ngưỡng. Họ kính ngưỡng Ông Bồn đang mượn xác và lá bùa họ thỉnh được.

2. Phương thức sử dụng bùa Ông Bồn

Qua những dữ liệu điền dã, chúng tôi nhận thấy tại Cầu Kè, bùa Ông Bồn được sử dụng với nhiều hình thức và mục đích khác nhau nhằm đáp ứng nhu cầu đa dạng của từng cá nhân.

Dán bùa Ông Bồn ở trước cửa nhà: Bùa Ông Bồn tại huyện Cầu Kè, tỉnh Trà Vinh tùy thuộc vào mục đích, nhu cầu riêng của cá nhân mà sẽ có nhiều phương thức sử dụng nhất định, trong đó phổ biến nhất tại huyện Cầu Kè tỉnh Trà Vinh là dán trước cửa nhà. Qua quan sát chúng tôi nhận thấy nhà dân ở xung quanh 4 cơ sở thờ Ông Bồn đều dán bùa Ông Bồn trước cửa chính (cửa cái). Bùa sau khi thỉnh về, khẩn nguyện sẽ dùng com hoặc keo dán lên phía trên, ở giữa cửa chính trước nhà để xua đuổi tà ma chướng khí, những thế lực xấu xa, những điều không may mắn, bảo vệ cho căn nhà được bình an. Ngoài dán trước cửa nhà, bùa Ông Bồn còn dán ở cửa sau, hoặc cửa buồng ngủ. Một số gia đình còn treo bùa ngay cửa buồng ngủ kèm theo xương rồng tương tự như một cách trừ tà ma.

Lập trang thờ Ông Bồn: Bùa Ông Bồn còn được người dân thỉnh về để thờ, đặc biệt là các thành viên trong Ban quản trị miếu đều có thờ bùa Ông Bồn. Bùa thờ thường có kích thước lớn, được người dân lồng khung kính, lập trang thờ¹⁰ cạnh bên bàn thờ Phật và bàn thờ tổ tiên. Trang thờ Ông Bồn thường đơn giản, thấp hơn bàn thờ Phật và cao hơn bàn thờ tổ tiên. Thờ bùa Ông Bồn tại nhà với niềm tin Ông Bồn luôn hiện hữu. Khi người dân cảm thấy lo lắng, bất an đều có thể đến trước trang thờ lễ bái, cầu nguyện (người dân địa phương gọi vái) mà không cần đến các miếu thờ Ông Bồn.

¹⁰ Trang thờ là một không gian thờ cúng, thường có kích thước nhỏ, được đặt bên cạnh bàn thờ chính như một hình thức phối thờ. Trang thờ có thể chỉ là khung gỗ hoặc kim loại gắn vào tường, đặt một số vật dụng thờ cúng cơ bản như hương hoa, trái cây, tranh hoặc tượng thờ.

Việc cúng tế và dâng lễ vật cúng Ông Bồn tại nhà tùy thuộc vào mỗi người và không có một quy tắc cố định nào. Tùy vào điều kiện, mỗi người dân sẽ có những cách bày tỏ lòng thành kính khác nhau đối với Ông Bồn. Vào những ngày thường người dân chỉ thắp hương hoặc thêm bình hoa, đĩa trái cây, trà nước. Vào những ngày lễ hay vía Ông Bồn người dân cũng không bày biện mâm cúng mà chỉ thắp hương như thường ngày. Những ngày lễ, vía này, người dân sẽ mang lễ vật đến miếu Ông Bồn để dâng cúng. Người dân cho rằng, vào những ngày quan trọng này, dâng cúng lễ vật tại miếu thờ Ông Bồn sẽ thể hiện lòng thành kính hơn. Đây cũng là dịp để họ có thể thỉnh bùa nếu cần hoặc trao đổi, chia sẻ cùng Ban quản trị những chuyện cần thiết.

Mang bùa Ông Bồn theo bên người: Một cách sử dụng bùa Ông Bồn phổ biến khác mà người dân Cầu Kè thường dùng là gấp nhỏ bùa lại cho vào bóp (ví) để đi đường được bình an, tránh tai nạn, mọi chuyện hanh thông, gặp được quý nhân giúp đỡ trong công việc. Cách thức này thường được nam giới người Hoa tại Cầu Kè sử dụng. Do thực tế phân công lao động và văn hóa nên nam giới người Hoa thường thực hiện các việc giao tiếp, đi đường thường xuyên hơn nữ giới. Vì vậy, những người vợ, người mẹ thường thỉnh bùa Ông Bồn về cho chồng, cho con trai xem như một lá bùa bình an trong suốt một năm. Bùa mang theo người thường được giữ cẩn thận bằng nhiều cách. Nếu không cho vào bóp thì người Hoa còn giữ trực tiếp ở túi áo mỗi lúc ra đường, hoặc cho vào nón bảo hiểm cũng với mục đích cầu bình an khi đi đường.

Bên cạnh việc mang theo người, bùa Ông Bồn còn được dùng để đeo. Sau khi thỉnh về, bùa được xếp thành hình tam giác, bọc lại bằng túi nilon hoặc vải đỏ, dùng chỉ đỏ may lại. Bùa này được dùng cho trẻ con đeo cổ nhằm mong chúng khỏe mạnh, tránh bệnh tật, không khóc đêm và nhanh lớn. Các tuyến xe ở Cầu Kè cũng dán bùa Ông Bồn trước xe như một dấu hiệu thượng lộ bình an.

Một số cấm kỵ khi sử dụng bùa Ông Bồn: Khi dùng bùa Ông Bồn phải kiêng ăn các loại thịt động vật như rắn, trâu và đặc biệt là chó. Người dân cho rằng khi ăn phải những thịt động vật trên bùa sẽ không còn linh nghiệm thậm chí bị hành ngược lại. Điều cấm kỵ này đã tác động trực tiếp đến thói quen ăn uống của người dân.

Bùa Ông Bồn phải được cất giữ ở những nơi cao ráo, tinh sạch, không được để vào túi quần hoặc những nơi ô uế, dơ bẩn. Do đó, khi cho bùa vào bóp, người dân cũng sẽ cho bóp vào túi áo, hoặc túi xách để mang theo. Để tiện hơn, nhiều người dân sẽ cho bùa Ông Bồn trực tiếp vào túi áo khi đi ra đường.

Không mang bùa Ông Bồn trong người khi đến những nơi hôi tanh, không tinh sạch như lò giết mổ, nhà vệ sinh,... Những nơi được cho là ô uế trên vừa làm cho bùa không còn linh thiêng vừa thể hiện sự không tôn kính đối với Ông Bồn. Do đó, trước khi đi vệ sinh, đi tắm, người Hoa sẽ tháo bùa Ông Bồn đang đeo để trên bàn thờ.

Khi mang bùa Ông Bồn không được thực hiện hành vi quan hệ tình dục hoặc đứng trước bàn thờ Ông Bồn không được thực hiện các cử chỉ âu yếm suông sã. Người phụ nữ vào chu kỳ kinh nguyệt không được mang theo bùa Ông Bồn và hạn chế việc lui tới miếu Ông Bồn. Mặc dù kinh nguyệt là hiện tượng sinh học bình thường nhưng người Hoa cho rằng vào giai đoạn này thân thể người phụ nữ không được tinh sạch nên không được tiếp cận với thần thánh. Yếu tố

giới không chỉ thể hiện qua việc sử dụng bùa Ông Bồn mà còn nhiều khía cạnh khác như không được đứng gần xung quanh khi Ông Bồn nhập xác, xác Ông chỉ luôn là nam giới.

3. Chức năng của bùa Ông Bồn

3.1. Chức năng tâm lý

Malinowski là học giả tiêu biểu của trường phái Chức năng tâm lý trong Nhân học. Khi nghiên cứu ma thuật và tôn giáo ông cho rằng: con người tìm đến chúng nhằm giải tỏa bất an, căng thẳng trong đời sống. Trong *Magic, Science and Religion*, ông khẳng định: “Chức năng của ma thuật là nghi lễ hóa lạc quan của con người, củng cố niềm tin vào hy vọng trước nỗi sợ hãi” (Malinowski, 1954:92). Trong trường hợp này, chúng tôi cho rằng bùa Ông Bồn của cộng đồng người Hoa ở huyện Cầu Kè đáp ứng nhu cầu tinh thần, giúp giải tỏa lo âu, củng cố niềm tin và mang lại sự an tâm thông qua các nghi lễ thiêng hóa.

Người dân tìm đến Ông Bồn với nhiều mục đích và nguyên nhân khác nhau, trong đó có việc gặp phải bệnh tật, bế tắc, đau khổ trong cuộc sống. Những người mang trong mình những bất trắc, khó khăn này khi đến với Ông Bồn thường trong cảm giác đau buồn, mất niềm tin,... Họ cầu nguyện với Ông Bồn, thỉnh bùa Ông Bồn như một điểm tựa tinh thần, tìm cầu một cảm giác được che chở, an ủi, yêu thương.

Cảm giác có điểm tựa, được che chở từ Ông Bồn không phải chỉ ở Ông Bồn hay lá bùa với người thỉnh mà còn ở tính lây lan cảm xúc và tính tập thể. Trong buổi lễ nghiêm trang, cờ xí rợp trời, tiếng nhạc rộn rã, người người đều chen nhau xem Ông Bồn nhập xác và thỉnh bùa. Trong không gian như vậy, bản thân mỗi người sẽ dễ có cảm xúc được chia sẻ. Họ dễ dàng bộc bạch nỗi lòng với những người đi cùng và cùng nhau thỉnh bùa Ông Bồn. Tính truyền miệng về sự linh hiển của Ông Bồn và hiệu ứng “lây lan” trong cảm xúc, hiệu ứng đám đông sẽ giúp họ được giải tỏa cảm xúc và tìm thấy một điểm tựa tinh thần từ bùa Ông Bồn.

Ban quản trị Minh Đức Cung chia sẻ với chúng tôi như sau: “Ông (Ông Bồn) không có trị bệnh mà Ông chỉ cho cái hướng đi khám bệnh, như thầy nào, bệnh viện nào vậy thôi. Chứ Ông không có bắt mạch cho thuốc gì... Bệnh thì phải đi bệnh viện chứ, Ông chỉ là cho đúng thuốc đúng thầy mau khỏi bệnh. Chứ còn chừng nào bị tà ma gì kia thì Ông cứu giúp cho” . (PVS, nam, 79 tuổi, Ban quản trị Minh Đức Cung, Minh Đức Cung, 2022).

Ở phương diện tâm lý y học, bùa Ông Bồn như một “phương thuốc” tinh thần. Khi nghiên cứu y thuật tâm linh, tác giả Phạm Minh Diệu cho rằng bùa, ngải là một phương thức kết hợp với y học trong đó bùa ngải mang tính chất tâm linh, tác động đến tâm lý người bệnh, tạo niềm tin mãnh liệt cho người bệnh với thần linh. Niềm tin mãnh liệt này tạo nên sức mạnh cho bản thân người bệnh vượt qua bệnh tật hiện tại (Phạm Minh Diệu, 2007: 150). Sự tin tưởng vào thầy thuốc, bác sĩ và tinh thần lạc quan giúp người bệnh nhanh chóng bình phục. Sức mạnh về tinh thần đóng vai trò quan trọng giúp cho liệu trình chữa bệnh được rút ngắn. Khi được thỉnh bùa Ông Bồn, người bệnh lại như được gia tăng thêm sức mạnh. Nếu người bệnh được Ông Bồn chỉ điểm nơi cứu chữa bệnh thì họ càng đẩy hi vọng vào khả năng bình phục của mình.

Về mặt kinh tế, bùa Ông Bồn có thể xua đuổi vận khí xấu và chiêu tài vượng khí cho người dân. Niềm tin vào sức mạnh của bùa Ông Bồn, người làm kinh doanh luôn ra sức làm

việc, bình tĩnh trước những biến động của thị trường, vững tin vào bản thân trước những quyết định kinh doanh. Chính sự tự tin và điềm tĩnh là yếu tố quan trọng thúc đẩy việc kinh doanh có hiệu quả và phát triển. Một người phụ nữ Khơ-me (Khmer) mà chúng tôi gặp được trong quá trình điền dã khi được hỏi về sự linh nghiệm của Ông Bồn đã chia sẻ: *“Có chứ, vậy người ta mới tin ngưỡng, rồi người này chuyển tai người kia. Mà người Hoa không có làm nông, đa số là làm ăn. Họ làm ăn đó, đa số họ xin cái bùa Ông Bồn đó, họ làm xong á, trong vòng một năm vậy đó, họ quay lại trả lễ, rồi người này chuyển tai người kia”* (PVS, nữ, 33 tuổi, buôn bán, Trà Vinh, 2022).

Người Hoa thường tập trung sinh sống ở khu vực chợ để thuận tiện cho việc kinh doanh buôn bán. Người Hoa ở Cầu Kè nổi tiếng với đặc sản xá bầu¹¹ mang thương hiệu Chịt Sa. Hiện nay, sản phẩm của họ đã có mặt tại các siêu thị, trung tâm thương mại trong nước và hơn 8 quốc gia và vùng lãnh thổ. Đặc sản này xuất hiện ở Cầu Kè khoảng năm 1947 do ông Vương Thế Hòa, người Triều Châu, từ Trung Quốc sang áp Trà Kháo (xã Hòa Ân) lập nghiệp. Hiện nay, ông Vương Tiễn Khanh kế thừa, nối nghiệp dòng họ (Hữu Huệ, 2020). Hằng năm, gia đình họ Vương đều đến làm lễ cúng Ông Bồn, cầu nguyện cho gia đạo bình an và công việc kinh doanh ngày càng phát đạt. Gia đình họ Vương cũng đóng góp tích cực vào các hoạt động từ thiện tại địa phương thông qua Ban quản trị và chính quyền địa phương.

Trong quá trình điền dã chúng tôi gặp nhiều học sinh cùng gia đình đến lễ Ông Bồn. Sau khi họ làm lễ và thỉnh bùa, chúng tôi đã tiếp cận một gia đình có con đang học lớp 9 và được họ chia sẻ: *“Em theo mẹ đi lễ Ông (Ông Bồn), nhà em ở gần đây, năm nào cũng đi hết đó anh. Tết cũng qua chùa, vía Ông em cũng có qua. Rảnh không đi học là em qua. Vòng vòng đây có mấy cái chùa lận, lễ cái đông vui... (cười). Năm nay em thi chuyển cấp, mẹ em có thỉnh bùa rồi đưa em kêu em cầu Ông cho học hành đỗ đạt”* (PVS, nữ, 14 tuổi, học sinh, Vạn Niên Phong Cung, 2022).

Trong thời gian quan sát tham dự và phỏng vấn sâu tại địa bàn nghiên cứu, chúng tôi chưa ghi nhận người dân cầu nguyện với Ông Bồn về việc sanh con và cầu duyên. Người dân huyện Cầu Kè và từ địa phương khác đều hướng đến Ông Bồn với niềm tin cho sự bình an, sức khỏe, mua may bán đắt, việc kinh doanh thuận lợi phát đạt, việc học hành được thăng tiến.

Chúng tôi cho rằng, sự linh nghiệm của bùa Ông Bồn đến từ sức mạnh nội tại của bản thân những người thỉnh bùa. Bùa Ông Bồn được thiêng hóa, được phủ lên một lớp huyền bí của ma thuật. Những “ma thuật” này tác động đến cảm xúc, tư duy và hành động của con người. Tác động cơ bản nhất là tạo nên một điểm tựa đặc biệt - điểm tựa tinh thần. Dù là một điểm tựa hư cấu, nhưng lại được gắn kết với người thỉnh bùa một cách chặt chẽ và được họ tin là có thật. Chính niềm tin của họ đã làm sức mạnh của bùa Ông Bồn trở nên hiện hữu. “Ma thuật” được xuất phát từ niềm tin đã tạo nên một phản ứng đặc biệt, kích thích những cảm xúc tích cực, hạn chế những suy nghĩ tiêu cực, lười biếng. Những chiều hướng tích cực này như động lực thúc đẩy con người tiến đến những hành động tốt đẹp, hăng say trong công việc, lạc quan trong cuộc sống. Sự thay đổi trong cảm xúc, tư duy và hành động đã dẫn đến những kết quả như lời khấn nguyện

¹¹ Xá bầu là món ăn của người Hoa được làm từ củ cải trắng, muối và đường. Tên gọi Xá bầu được đọc trại từ chái pấu (菜脯) trong tiếng Tiều.

của người dân với Ông Bồn. Như vậy, xét về bản chất, sự linh nghiệm của bùa Ông Bồn là do chính bản thân người thỉnh bùa Ông Bồn tạo nên. Sức mạnh niềm tin của họ tỷ lệ thuận với kết quả họ nhận được. Vì niềm tin càng lớn, thúc đẩy tinh thần quá trình lao động sản xuất, chống chọi với khó khăn càng lớn từ đó mang lại kết quả to lớn.

3.2. Chức năng xã hội

Ngược lại với Malinowski, Radcliffe-Brown nhấn mạnh chức năng xã hội thay vì tâm lý cá nhân. Ông “chú trọng đến cơ cấu của những quan hệ xã hội và gán cho thể chế những chức năng căn cứ vào sự đóng góp của chúng vào việc duy trì cơ cấu đó” (Robert Layton, 2017: 69). Ở góc độ nghi lễ tôn giáo, ông lý giải chức năng của chúng đối với toàn xã hội chứ không phải từng cá nhân (Alan Barnard, 2015: 107). Với trường hợp bùa Ông Bồn, chúng tôi cho rằng bùa Ông Bồn như một yếu tố duy trì cấu trúc xã hội của cộng đồng người Hoa ở Cầu Kè.

Bùa Ông Bồn chứa đựng nhiều ý nghĩa biểu tượng trong đó có đại diện cho Ông Bồn. Vào những dịp cúng tế, lễ hội, khi Ông Bồn nhập xác, xác Ông Bồn chính là hiện thân bằng xương bằng thịt của Ông Bồn. Thế nhưng, trong đời sống thường nhật, bùa Ông Bồn mới chính là thứ mà người dân nhìn vào đó để nghĩ tưởng, cầu nguyện với Ông Bồn. Như vậy, bùa Ông Bồn giữ một vị trí quan trọng trong việc lưu giữ hình ảnh, ấn tượng trong người dân. Nói cách khác, bùa Ông Bồn tồn tại như một yếu tố trong tổng thể tín ngưỡng Ông Bồn tại huyện Cầu Kè tỉnh Trà Vinh.

Mặc dù cộng cư cùng người Việt, người Khơ-me, trải qua hàng trăm năm giao lưu văn hóa, người Hoa Triều Châu tại huyện Cầu Kè vẫn lưu giữ nhiều nét văn hóa, đặc biệt là tín ngưỡng Ông Bồn. Một trong những nét riêng mà chúng tôi muốn đề cập đến đó chính là nghi lễ nhập xác, viết bùa và sự hiện diện của bùa Ông Bồn trong đời sống hằng ngày. Một số địa phương khác như Bạc Liêu, Sóc Trăng, An Giang... tín ngưỡng Ông Bồn vẫn có hình thức nhập xác, viết bùa nhưng có nhiều điểm khác biệt. Đặc biệt, phương pháp sử dụng đa dạng và sự hiện diện của bùa Ông Bồn trong cuộc sống chính là điểm tạo nên nét riêng biệt trong tín ngưỡng Ông Bồn tại huyện Cầu Kè.

Người Hoa từ nhiều đời nay cứ đến lễ hội Ông Bồn đều đến viếng, thỉnh bùa và trả lễ. Khi tham dự họ luôn dẫn theo con cháu thậm chí cả gia đình. Do đó, hình tượng Ông Bồn và bùa Ông Bồn đã gắn liền với đời sống của người Hoa từ lúc tuổi thơ. Thói quen này được truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác qua quá trình nhập thân văn hóa của mỗi thành viên trong gia đình. Một phụ nữ người Hoa chia sẻ: “Nhà cô cũng gần đây con, năm nào thì cô cũng đi. Tại ông bà cô cũng người Hoa, mình theo ông bà đi từ nhỏ rồi, có con, này vô mới thỉnh hai tấm. Cô dán trước cửa nhà, ở đây người ta cũng có người thờ nữa. Nhà thì thờ ông bà, thờ Phật rồi nên không có thờ Ông (Ông Bồn)...” (PVS, nữ, 45 tuổi, nội trợ, Vạn Niên Phong Cung, 2022).

Không chỉ mang tính gắn kết thành viên gia đình, bùa Ông Bồn còn là một phương tiện kết nối cộng đồng địa phương. Những người Hoa buôn bán, kinh doanh thường truyền tai nhau về sự linh hiển của Ông Bồn, thỉnh bùa Ông Bồn về để thờ hoặc dán hoặc cầu cho mua may bán đắt. Mặc dù buôn bán là cạnh tranh nhưng khi hòa chung vào không gian lễ hội Ông Bồn, mọi người đều sẵn lòng chia sẻ, kể cho nhau nghe những sự linh ứng của bùa Ông Bồn.

Không chỉ gắn kết cộng đồng tại địa phương, nhiều người Hoa ở các địa phương lân cận thậm chí từ Thành phố Hồ Chí Minh cũng tìm đến Ông Bồn, thỉnh bùa.

Một thực trạng hiện nay mà nhóm tác giả nhận thấy ở tín ngưỡng và lễ hội Ông Bồn là sự tham gia và gắn kết của nhiều đối tượng không phân biệt tộc người. Để phục vụ lễ hội Ông Bồn hàng năm, số lượng người trong các Ban, đội lên đến hàng trăm người. Trong đó, người Việt, người Hoa, người Khơ-me đều tham gia và đóng góp công sức một cách nhiệt thành với tâm niệm làm “công đức”. Người dâng lễ, trả lễ, người thỉnh bùa Ông Bồn cũng không khu biệt trong nội bộ người Hoa mà mở rộng tất cả tộc người, các đối tượng khác nhau, từ nhiều địa phương khác nhau. Điều này góp phần tạo nên cơ hội giao lưu giữa các cộng đồng từ các địa phương khác nhau từ đó tạo ra nguồn lực cho công tác trùng tu, bảo dưỡng chi phí cho cúng tế quanh năm tại các cơ sở thờ cúng Ông Bồn.

Lễ hội và tín ngưỡng Ông Bồn, cho thấy một vòng tuần hoàn về nguồn lực và chuyển hóa từ tinh thần sang vật chất. Vòng tuần hoàn này bắt nguồn từ sự linh thiêng của Ông Bồn mà cụ thể là bùa Ông Bồn. Đặt niềm tin vào bùa Ông Bồn, người dân gửi gắm lòng thành và dâng cúng lễ vật tùy theo khả năng kinh tế. Niềm tin thúc đẩy động lực, bằng sự “che chở” “gia hộ” của Ông Bồn, năng lực nhiệm màu của bùa Ông Bồn, người dân đạt được sở nguyện, quay trở lại trả lễ cảm tạ Ông Bồn và tiếp tục thỉnh bùa Ông Bồn. Nguồn lợi này được xem như một sự tái phân phối sản phẩm trong xã hội vì được san sẻ cho Ban quản trị, người nhập xác và các hoạt động từ thiện xã hội khác. Ban quản trị lại tiếp tục chăm lo phụng sự cho Ông Bồn giúp cho cơ sở thờ tự ngày càng khang trang. Ngoài chăm lo cơ sở thờ tự, Ban quản trị và những người tin vào sự linh hiển của Ông Bồn luôn quan tâm, hỗ trợ kinh tế đối với xác Ông Bồn. Vì vậy, không có lý do gì sau khi thỉnh bùa, đạt được nguyện cầu họ không tìm cách giúp đỡ những xác Ông Bồn.

Nguồn lực về kinh tế từ tiền cúng dường, trả lễ... là nguồn lực tài chính quan trọng đối với sự phát triển của cơ sở thờ cúng Ông Bồn. Nguồn lực kinh tế từ việc cúng dường, lễ hội... trở thành nguồn tài chính phục vụ cho các hoạt động thường nhật tại cơ sở thờ cúng Ông Bồn như nhang, đèn, nước, hoa quả, các hoạt động trùng tu, sửa chữa, phục vụ các ngày vía, cúng Ông Bồn,... Nguồn lực này còn dành một khoản nhỏ cho người săn sóc, trông nom, quét dọn hàng ngày. Ngoài ra, đây cũng là nguồn đóng góp cho các hoạt động từ thiện, tương trợ trong cộng đồng và an sinh xã hội.

Anh H., Ban quản trị Minh Đức Cung chia sẻ với chúng tôi rằng: *“Có tiền thì xây dựng chùa kiến thiết cần phần nào, còn dư nữa thì cho những hộ nào khó khăn cần giúp đỡ. Chùa vận động xây dựng nhà tình thương, người nào dưới quê mắt xấu thì đăng ký, liên hệ với ủy ban xã với phái đoàn lên thành phố mổ mắt từ thiện, cứ lên xe đi rồi về chứ không có tốn gì hết..., khi thấy ai khó khăn thì ông chủ chùa với ông tài chánh sẽ tìm nhà hảo tâm, rồi nói với họ tôi thấy nhà này khó khăn vậy vậy đó để mà giúp đỡ”* (PVS, nam, 36 tuổi, Ban quản trị Minh Đức Cung, Minh Đức Cung, 2022).

Bên cạnh cơ sở thờ cúng Ông Bồn, người dân địa phương cũng có thêm nguồn thu nhập thông qua các hoạt động như kinh doanh ăn uống, lưu trú và bán các lễ vật như nhang, đèn, hoa quả, giữ xe,... Hiện nay, vào mùa lễ hội Ông Bồn, người dân từ nhiều địa phương đến

tham dự sẽ lưu trú tại chùa, miếu hoặc các nhà nghỉ, khách sạn địa phương. Theo khảo sát của chúng tôi, hiện tại Khách sạn Sỹ Điền và Khách sạn nhà cổ Huỳnh Phủ là hai cơ sở lưu trú tiêu biểu, chủ yếu phục vụ du khách vào mùa lễ hội Ông Bồn. Như vậy, lễ hội Ông Bồn ngày nay cũng góp phần đa dạng sinh kế cho người dân địa phương. Chính quyền huyện Cầu Kè đã linh hoạt trong đường lối và chính sách để gìn giữ nét đẹp văn hóa của địa phương, tạo lập niềm tin, sự gắn kết vừa người dân và chính quyền vừa khai thác lễ hội Ông Bồn như một tiềm năng phát triển kinh tế địa phương.

Kết luận

Bùa Ông Bồn hiện diện trong đời sống của người dân huyện Cầu Kè bằng nhiều hình thức sử dụng như thờ, dán cửa, đeo, đốt,... Người sử dụng bùa Ông Bồn với nhiều mục đích khác nhau như cầu bình an, sức khỏe, xua đuổi tà ma, cầu mưa may bán đất, cầu học hành,... Dù với hình thức và mục đích nào, người dân thỉnh bùa Ông Bồn đều bằng lòng thành kính và niềm tin tha thiết.

Bùa Ông Bồn tạo nên sức mạnh tinh thần cho con người trước những bất ổn khó khăn, củng cố sự tự tin trước những lo lắng, nghi ngại. Với chức năng như một điểm tựa, bùa Ông Bồn đã tạo nên sự liên kết tinh thần giữa người thỉnh và Ông Bồn. Mặc dù là một điểm tựa hư cấu nhưng lại được gắn kết với người thỉnh bùa một cách chặt chẽ và được họ tin là có hiệu hữu. Chính niềm tin này đã thúc đẩy sự tích cực, lạc quan, hăng hái hoạt động, lao động để đạt được điều đã cầu nguyện.

Bên cạnh chức năng tâm linh, đáp ứng những nguyện vọng thiết thực trong đời sống trần tục của con người, bùa Ông Bồn còn mang chức năng xã hội. Bùa Ông Bồn là một yếu tố củng cố sự tồn tại của tín ngưỡng Ông Bồn và là một yếu tố trong văn hóa của người Hoa Triều Châu tại huyện Cầu Kè. Ở cấp độ gia đình, việc lễ và thỉnh bùa Ông Bồn trở thành một phong tục của người Hoa được tiếp nối qua các thế hệ. Không chỉ mang tính gắn kết thành viên gia đình, bùa Ông Bồn còn là một phương tiện kết nối cộng đồng từ nhiều địa phương./.

Tài liệu tham khảo

1. Alan Barnard (2015), *Lịch sử và lý thuyết Nhân học* (Dương Tuấn Anh và Đỗ Thị Thu Hà dịch, xuất bản lần đầu năm 2000), Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
2. Ban Dân tộc tỉnh Trà Vinh (2019), *Số người dân tộc thiểu số chia theo dân tộc, giới tính và đơn vị hành chính cấp huyện, thời điểm 01/4/2019*, <https://bandantoc.travinh.gov.vn/1452/39349/72987/618812/so-lieu-thong-ke-cong-tac-dan-toc/so-nguoi-dan-toc-thieu-so-chia-theo-dan-toc-gioi-tinh-va-don-vi-hanh-chinh-cap-huyen-thoi-diem-0>, ngày đăng tải 02/10/2019, ngày truy cập 29/8/2022.
3. Phạm Minh Diệu (2007), *Y thuật tâm linh Việt Nam*, Nxb. Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
4. Đặng Hoàn Lan (2014), “Quá trình chuyển hoá thờ cúng Ông Bồn của người Hoa Nam Bộ”, Tạp chí *Nghiên cứu Tôn giáo*, số 12 (138), tr. 90-97.
5. Trần Hồng Liên (2017), “Dung hợp văn hóa qua lễ Vu Lan tháng hội tại bốn ngôi miếu Ông Bồn ở huyện Cầu Kè, tỉnh Trà Vinh”, *Tạp chí Phát triển kinh tế - xã hội Đà Nẵng*, số 90/6, tr.55-60.

6. Malinowski, B (1954), *Magic, science and religion*, Boubleday, USA.

7. Robert. Layton (2007), *Nhập môn lý thuyết nhân học* (Phan Ngọc Chiến dịch, Lương Văn Hy hiệu đính, xuất bản lần đầu năm 1997), Nxb. Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, Thành phố Hồ Chí Minh.

8. Trần Phong Quang (2013), *Chùa Ông Bồn Cầu Kè - Sự hình thành và những sinh hoạt lễ hội truyền thống*, Nxb. Văn hóa Văn nghệ, Thành phố Hồ Chí Minh.

9. Trần Phong Quang (2023), *Vu Lan Thắng Hội và hoạt động Shaman giáo ở Chùa Ông Bồn Cầu Kè*, Nxb. Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, Thành phố Hồ Chí Minh.

Abstract

THE FUNCTION OF ÔNG BỒN TALISMANS IN THE CHINESE COMMUNITY OF CẦU KÈ DISTRICT, TRA VINH PROVINCE, VIETNAM

Dang Hoang Lan, Doan Le Minh Khoi

University of Social Sciences and Humanities

Vietnam National University of Ho Chi Minh City

The worship of Ông Bồn is one of the distinctive folk beliefs of the Hoa people community in Cầu Kè District, Trà Vinh Province. Each year, during the Vu Lan Festival, the Ông Bồn Festival attracts thousands of participants from various regions. What makes the festival particularly appealing are the spirit possession rituals and the writing of talismans. In this study, the phenomena of Ông Bồn possession and talisman writing are examined as religious rituals that serve specific functions within the local Hoa people community. Drawing on Malinowski's functionalist perspective and Radcliffe-Brown's structural functionalism, along with data collected through in-depth interviews and participant observation, the authors focus on analyzing the function of Ông Bồn talismans in the Hoa people community of Cầu Kè District, Trà Vinh Province. The study further highlights the cultural value of these talismans in preserving and sustaining community stability while also contributing to local economic development.

Keywords: Rituals, Ông Bồn's talismans, spirit possession, the Hoa people, Cầu Kè.